

POSTANOWIENIE

23 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 23 kwietnia 2026 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi A.S. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu
z 2 maja 2023 r., II Ca 19/23,
wydanego w sprawie z wniosku M.S.
z udziałem A.S.
o podział majątku wspólnego,

odrzuca skargę.

(A.G.)

UZASADNIENIE

A.S. jako strona skarżąca (wcześniej uczestnik postępowania o podział majątku wspólnego), wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z 2 maja 2023 r., sygn. akt II Ca 19/23, wydanego w sprawie o podział majątku wspólnego, kwestionując je w całości. Skargę oparto na zarzutach naruszenia prawa materialnego i procesowego, tj. art. 45 § 1 k.r.o., art. 231 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 31 k.r.o., a także art. 233 § 2 k.p.c.

W toku postępowania skargowego (pismem z 28 października 2025 r.) skarżący domagał się również wstrzymania wykonalności zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem prawnym, którego celem nie jest uchylenie lub zmiana zaskarżonego orzeczenia, lecz jedynie zainicjowanie postępowania zmierzającego do realizacji odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za wydanie orzeczenia niezgodnego z prawem (art. 417¹ § 2 k.c. w zw. z art. 77 Konstytucji RP). Ze względu na swój charakter skarga ta jest środkiem sformalizowanym, co oznacza, że – poza spełnieniem przesłanek dopuszczalności skargi określonych w art. 424¹ § 1 k.p.c. – musi zawierać wszystkie elementy konstrukcyjne wskazane w art. 424⁵ § 1 k.p.c. Wymogi te mają charakter samodzielny i muszą być spełnione kumulatywnie; ich brak skutkuje odrzuceniem skargi *a limine* (art. 424⁸ § 1 k.p.c.). Wymagania te poprzez art. 13 § 2 k.p.c. muszą być spełnione także wówczas, gdy skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem dotyczy postanowienia wydanego w postępowaniu nieprocesowym.

W konsekwencji skarżący jest zobowiązany do wykazania zarówno przesłanek dopuszczalności skargi określonych w art. 424¹ § 1 k.p.c., jak i do spełnienia wymogów konstrukcyjnych przewidzianych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zatem zawierać oznaczenie wyroku, od którego została wniesiona, ze wskazaniem czy jest on zaskarżony w całości lub w części (pkt 1), przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było ani nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 k.p.c. - że występuje wyjątkowy przypadek uzasadniający wniesienie skargi (pkt 5) oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (pkt 6).

Zgodnie z art. 519² § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została

wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego postanowienia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przepis ten znajdujący zastosowanie w postępowaniach nieprocesowych kończących się postanowieniem co do istoty sprawy, takich jak postępowanie o podział majątku wspólnego, i stanowi odpowiednik art. 424¹ § 1 k.p.c., regulującego dopuszczalność skargi w postępowaniu procesowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 października 2025 r., I CNP 64/25). Przepis art. 519² § 1 k.p.c. określa materialnoprawne przesłanki dopuszczalności skargi, które muszą być spełnione niezależnie od wymogów konstrukcyjnych wskazanych w art. 424⁵ § 1 k.p.c.

W niniejszej sprawie skarga została wniesiona od prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy w przedmiocie podziału majątku wspólnego, a zatem co do zasady spełnia przesłankę z art. 519² § 1 k.p.c. Dalsza ocena jej dopuszczalności wymaga jednak ustalenia, czy skarżący sprostął wskazanym powyżej wymogom konstrukcyjnym określonym w art. 424⁵ § 1 k.p.c. Analiza skargi prowadzi do wniosku, że nie zostały spełnione wymagania wskazane w pkt 4 oraz pkt 5 zdanie pierwsze tego przepisu.

Odnosząc się do wymogu określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody spowodowanej wydaniem orzeczenia, którego skarga dotyczy, wskazać należy, że jego spełnienie wymaga uprawdopodobnienia szkody istniejącej już w chwili wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Nie jest natomiast wystarczające powołanie się jedynie na zagrożenie jej wystąpienia, choćby było ono realne. Taki wniosek wynika z wykładni literalnej powołanego przepisu, dokonywanej w związku z art. 424¹ § 1 k.p.c. oraz art. 417¹ § 2 k.c., w których ustawodawca powtórzył zawarty w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. zwrot „została wyrządzona szkoda”. Sformułowanie to świadczy o tym, że skarga przysługuje stronie tylko wtedy, gdy przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem została już stronie wyrządzona szkoda. Przepis ten ma na uwadze zatem szkodę już wyrządzoną, a nie hipotetyczną (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 września 2005 r., III CNP 5/05, z 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/05, z 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, z 4 sierpnia 2009 r., II CNP 43/09, z 10

grudnia 2010 r., III CNP 48/10, z 11 kwietnia 2025 r., II CNPP 1/23). Skarżący powinien przy tym przedstawić dowody lub inne środki uwiarygodniające jego twierdzenie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 25 lipca 2006 r., III CNP 40/06, z 23 marca 2006 r., IV CNP 23/06). Ponadto, uprawdopodobnienie szkody polega na wskazaniu – w formie wyodrębnionego wywodu zawartego w skardze – jej postaci i rozmiaru, czasu jej powstania, związku przyczynowego między wystąpieniem uszczerbku a wydaniem wyroku objętego skargą o stwierdzenie, a także na powołanie faktów i dowodów uprawdopodobniających twierdzenie o szkodzie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2021 r., V CNP 5/21).

W odniesieniu do tej przesłanki uczestnik wskazał, że skutek wydania zaskarżonego postanowienia (w części wstępnej skargi błędnie określonego jako wyrok) poniósł szkodę w wysokości 167 456,30 zł, której uprawdopodobnienie – jak twierdził – przedstawił w dalszej części skargi. Wskazał następnie, że szkoda ta odpowiada kwocie zasądzonej na rzecz wnioskodawczynie tytułem spłaty jej udziału w majątku wspólnym. Zdaniem uczestnika, pozbawienie go możliwości dysponowania tą kwotą spowodowało po jego stronie znaczną szkodę majątkową, prowadząc do istotnego uszczuplenia jego majątku, a ponadto – z uwagi na brak wolnych środków – wymusiło konieczność sprzedaży należącej do niego nieruchomości w celu uregulowania wierzytelności wnioskodawczynie. Twierdzenia te nie stanowią uprawdopodobnienia szkody w rozumieniu art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. Okoliczności podniesione przez skarżącego, dotyczące obowiązku zapłaty kwoty 167 456,30 zł oraz wynikającej stąd konieczności sprzedaży nieruchomości, nie zostały poparte żadnymi faktami ani dowodami uwiarygadniającymi twierdzenie, że szkoda została mu wyrządzona wskutek wydania zaskarżonego orzeczenia. Skarżący nie określił momentu powstania szkody, nie wykazał związku przyczynowego pomiędzy jej wystąpieniem a wydaniem zaskarżonego orzeczenia, nie sprecyzował jej postaci w sposób pozwalający na ocenę, czy szkoda istniała już w chwili wniesienia skargi ani nie powołał okoliczności faktycznych lub środków dowodowych uwiarygadniających przedstawione twierdzenia.

Z kolei z art. 424⁵ § 1 pkt 5 zdanie pierwsze k.p.c. wynika obowiązek wykazania przez skarżącego, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było

ani nie jest możliwe. Spełnienie tego wymagania powinno nastąpić przez przedstawienie przez skarżącego odpowiedniego wywodu prawnego, zawierającego analizę przysługujących środków prawnych i przedstawienie argumentacji, że w konkretnej sprawie żaden ze środków prawnych nie mógł doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2020 r., II CNP 10/20, z 17 sierpnia 2005 r., I CNP 5/05 i z 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05). Realizacja tego obowiązku – na co wielokrotnie zwracał uwagę Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie – nie może opierać się na ogólnym oświadczeniu skarżącego, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia nie było możliwe w drodze innych środków prawnych, gdyż zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarżący musi „wykazać” (nie tylko „wskazać”), że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Musi więc ujawnić i przedstawić w skardze tę okoliczność w sposób wyczerpujący i niebudzący wątpliwości oraz w drodze stosownego wywodu dowieść jej istnienia i przekonująco uzasadnić (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, z 20 grudnia 2011 r., III CNP 33/11, z 13 grudnia 2018 r., I CNP 40/18, z 18 kwietnia 2018 r., III CNP 9/18 oraz z 23 marca 2018 r., II CNP 58/17, z 30 września 2025 r., I CNP 18/24, z 30 września 2025 r., I CNP 62/24).

Co do przesłanki z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarżący wskazał we wniosku, że nie przysługują mu żadne środki prawne umożliwiające uchylenie lub zmianę zaskarżonego wyroku, a w uzasadnieniu rozwinął tę tezę, twierdząc, że nie przysługują mu żadne zwyczajne ani nadzwyczajne środki prawne pozwalające na wzruszenie wyroku. Twierdzenia te mają jednak charakter wyłącznie ogólny. Skarżący nie przedstawił ani odpowiedniego wywodu prawnego, ani jakiegokolwiek analizy prawnej, która mogłaby je uzasadnić. Uwzględniając powyższe, skarga nie spełnia wymogu z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., ponieważ skarżący nie wykazał, że wzruszenie zaskarżonego postanowienia innymi środkami prawnymi nie było i nie jest możliwe. W szczególności nie wykazał, że nie mógł wnieść skargi kasacyjnej, pomimo że podana przez niego wartość przedmiotu zaskarżenia (167 456,30 zł) przekracza próg dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o podział majątku (150 000 zł – art. 519¹ § 2 k.p.c.). Twierdzenie skarżącego o braku możliwości

wzruszenia zaskarżonego orzeczenia budzi zatem istotne wątpliwości, gdyż nie przedstawił on żadnej argumentacji prawnej, która pozwalałaby Sądowi Najwyższemu wykluczyć dopuszczalność skargi kasacyjnej, ani nie wykazał, że niedostępna była skarga o wznowienie postępowania. Wprawdzie art. 519² § 2 k.p.c. – będący odpowiednikiem art. 424¹ § 2 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym – dopuszcza wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia także w sytuacji, w której strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, jednak w takim przypadku konieczne jest wykazanie, że niezgodność z prawem zaskarżonego orzeczenia wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Również temu wymaganiu skarżący nie sprostał.

W toku postępowania skargowego skarżący złożył również wniosek o wstrzymanie wykonalności zaskarżonego postanowienia, motywując go ryzykiem powstania szkody na skutek prowadzonej egzekucji. Wniosek taki jest jednak w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia niedopuszczalny, gdyż skarga ta nie prowadzi do uchylenia ani zmiany orzeczenia, lecz jedynie do uzyskania prejudykatu umożliwiającego dochodzenie odszkodowania na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. Zgłoszenie wniosku o wstrzymanie wykonalności jest dopuszczalne jedynie w sytuacji określonej w art. 424¹¹ § 3 k.p.c., która w niniejszej sprawie nie zachodzi. Wniosek ten nie może zatem wywołać żadnych skutków procesowych i dodatkowo potwierdza, że skarżący nie rozpoznał istoty oraz funkcji skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2023 r., I CNP 46/23).

W konsekwencji skarżący nie sprostał wskazanym wymaganiom konstrukcyjnym, a braki te nie są naprawialne w reżimie właściwym dla usuwania braków formalnych, co obliguje Sąd Najwyższy do odrzucenia skargi na podstawie art. 424⁸ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁸ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odrzucił skargę.

(A.G.)

[r.g.]